

Pelkosenniemen kunnan lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lähetetty lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta 3.8.2022 / pva

- Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)
 - Pelkosenniemellä edellytämme, että ilmastolain muutoksen voimaan tulossa käytetään siirtymäaikaa: EI 1.1.2023 -> VAAN: tukitoimien käynnistyttyä tehokkaasti, jotta lain toimeenpano onnistuisi.
 - Myöhemmin olemassa olevan ilmastosuunnitelman päivittämisen sitominen valtuustokausiin on myös kannatettavaa.

- Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)
 - Pelkosenniemi pitää periaatetasolla kannatettavana kunnilta edellytettävää ilmastosuunnitelmaa SYKE:n esittämän vaihtoehdon 2 mukaisena (eli kunnan ilmastosuunnitelma kattaisi kuntaorganisaation oman toiminnan ilmastomuutoksen hillintätoimien lisäksi kunnan päätösten vaikutukset asukkaiden ja sidosryhmien mahdollisuuksiin hillitä päästöjä omassa toiminnassaan)
 - Pelkosenniemi ei tavoittele vain minimiä, mutta se tulee määritellä laissa selkeästi ja yhdenmukaisesti. Laskureista ja mittareista tulee tehdä (SYKE) yhtenevät ohjeet siten, että niitä noudattamalla vähintäänkin lain edellyttämä minimi täyttyy kaikilla. Kuntien päästölaskennassa on vielä varsin kirjavat käytännöt. Tämä on merkittävä vaikutusten arviointiin liittyvä riski (*s. 17).

- Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)
 - Mikäli ilmastosuunnitelman hyväksyy valtuusto, on perusteltua, että suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 37 §:ssä tarkoitetussa kuntastrategiassa sekä 115 §:ssä tarkoitetussa toimintakertomuksessa.
 - Kuntien vaikutusmahdollisuuksista alueensa päästöihin kirjoitetaan näin (*s. 18): ”On tunnistettava, että kunnan oma osuus kunnan alueella syntyvistä päästöistä vaihtelee merkittävästi kuntien välillä. Karkeasti arvioiden voidaan sanoa, että kuntaorganisaation osuus on noin 10 prosenttia kunnan alueella syntyvistä kasvihuonekaasupäästöistä. Loput noin 90 prosenttia päästöistä muodostuu muiden tahojen, kuten asukkaiden, teollisuuden, palvelujen ja maatalousyrittäjien toiminnasta.” Tämä tulee huomioida ilmastosuunnitelmien minimiedellytyksissä.
 - ”Joillekin yrityksille voisi koitua kustannuksia vähäpäästöisempien vaihtoehtojen käyttöönotosta.” (*s. 22) Pienyrityksillä, pienillä paikkakunnilla ja periferiassa tämänkaltaiset kustannukset ovat merkittäviä ja jopa kannattavuuden kynnyksysymys. Millaisia tukitoimia ja millä aikataululla on luvassa suhteessa ilmastolain muutoksen toimeenpanoon?

- Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

Ilmastosuunnitelmien tekoon tulee resursoida tukea siten, että maakuntien liitot hakevat rahallisen, ja kohdentavat toiminnallisen tuen alueen kuntien ilmoittaman tarpeen mukaan niin, että lain edellyttämä minimi täyttyy – ei raskaita hakuprosesseja.

- Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)
Ei lausuttavaa.

- Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

Muutoksenhaun osalta lain kirjausten täytyy olla määrittelyiltään täsmällisiä, muuten on suuri riski siitä, että kunnallisvalituksesta tulee jarru päätösten toimeenpanolle – tilanteet ovat kovin erilaisia vaikkapa suurissa kaupungeissa tai pienissä kylissä tai suurteollisuuspaikkakunnilla tai matkailukunnissa (*s. 17; lisäksi esityksen kansainvälinen lakivertailu antoi aiheita tähän pohdintaan *ss. 30-38; sekä Säännöskohtaiset perustelut 21 b § *ss. 45-48).

- Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

Tukitoimiksi ja apuvälineiksi ei riitä se, että todetaan nykyisten SYKE:n ylläpitämien laskureiden olevan käytettävissä jatkossakin (*s. 16). Resursoinnissa tulee huomioida myös kunnan oman henkilöstön kouluttaminen vastaisen ilmastosuunnitelman teon varalle, jotta toteutus ei jää irralleen kunnan perustoiminnoista ja niiden toteuttajista. Lisäksi tulee pohtia varsinaisten ilmastosuunnitelmien toteutuksen resursointi.

- Muut huomiot

- ”Lisäksi kunnille on tarkoitus laatia opas, jossa olisi käytännönläheisiä ohjeita ilmastosuunnitelman laatimisen tueksi.” (*s. 24) Miten resursoidaan käsiparit pikkukuntiin – kuka lukee oppaan? Kuka asettaa mittarit ja seuraa niitä?
- Moduuleiksi rakennetulle koulutukselle tarvetta; esim. ”näin sisällytät ilmastosuunnitelmat hankintaprosesseihin” (tai päinvastoin); ”vinkkejä sidosryhmätyöhön” tms. On sinänsä valtavan hienoa, että ilmastosuunnitelmat tavoittavat nyt 2/3 mannersuomalaisista. Kuitenkin lukumääräisesti yli 3/4:lla kunnista työ on vielä kesken, ja varmaankin juuri tässä joukossa on suurimmat haasteet ja suurin avun tarve. Olisi varmaankin helppo pilkkoa ohjeet siten, että pientenkin kuntien on mahdollista tehdä koko ajan vaikuttavia tekoja askel kerrallaan, ja samalla suurempien tai muuten pidemmällä työssä olevien edetä pidemmin harppauksin.
- Toive: Päästökompensaatioiden osalta tulisi olla SYKE:n ylläpitämä listaus luotettavista tahoista.

*Lähde:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/DownloadProposalAttachment?attachmentId=17917>